

CARRER CAVALLERIA, 108 MANLLEU

Meritxell Vera Terradellas

Manlleu - Barcelona, juny de 2017

Carrer Cavalleria, 108. Manlleu

Meritxell Vera Terradellas

NIUB: 16290831

Treball de Final de Grau

Tutora: Dra Eugènia Agustí

Facultat de Belles Arts

Manlleu - Barcelona, juny de 2017

Per tal d'evitar la violència del llenguatge heteropatriarcal, aquest treball ha estat redactat utilitzant el femení genèric, que fa referència a les persones, independentment del seu gènere.

RESUM

La caserna de la Guàrdia Civil de Manlleu fa més de deu anys que es troba enmig d'una disputa institucional que l'ha portat a l'abandó físic i simbòlic. Aquesta proposta és un humil intent d'activar temporalment aquest lloc en clau irònica, a través de diverses intervencions marcades per la condició poètica de camuflatge. Una temptativa que pretén, de manera utòpica, tornar a visibilitzar la problemàtica d'aquest immoble en la comunitat local.

Paraules clau:

Art contextual, localitat, intervenció, intromissió, caserna.

ABSTRACT

The *Guardia Civil* (an Spanish police corp) headquarter of Manlleu has been for more than ten years in an institutional dispute which has brought it to a stage of physic and symbolic abandon. This proposal is a humble effort to activate temporarily this place with an ironic tone, through several interventions marked by the poetic condition of camouflage. An attempt that pretends, in an utopian way, to show again the problematic of this building in the local community.

Keywords:

Context art, locality, intervention, meddling, headquarter.

ÍNDEX

Introducció	8
L'àmpit	10
La caserna <i>Acció</i>	20
Intromissions	28
La caserna <i>Reflexió</i>	42
Context, situació, estratègia	45
Tancament	52
Fonts documentals i bibliografia	56

INTRODUCCIÓ

El treball que teniu a les mans aplega una història molt breu.

Fa vint-i-tres anys que miro la caserna des de la finestra de casa.

En fa tres o quatre que ho faig detingudament.

En fa un que ho faig com a *voyeur*, des de l'ampit.

En fa mig que he deixat la finestra

i he saltat la tanca.

Aquest és el preàmbul que justifica l'aventura viscuda al número 108 del carrer Cavalleria de Manlleu. L'adreça situa un edifici abandonat, però no és pas un domicili qualsevol, és una antiga caserna de la Guàrdia Civil. És en aquest punt geogràfic *des d'on, dins on i davant on* ha ocorregut tot el que s'explica a continuació.

Es presenta així l'experiència que hi hem viscut aquesta darrera primavera, una història que ha anat donant una èpica entusiasta en la pràctica artística tot i no ser-ne un objectiu inicial. Potser, fins i tot, hem estat capaces de trobar l'aventura en el conèixer llocs i persones des del pla íntim i local; això que sembla tant difícil avui en dia.

Tant a pit ens hem pres la noció de localitat que, al final, no hem pogut amagar-nos de nosaltres enlloc. Dins el cos de text trobareu diverses notes a la dreta de la pàgina, com aquesta anterior, que provenen d'un quadern de bitàcola. Demanen ser rebudes com un treball a dues pistes, amb la intenció d'entendre allò sensible com a igualment polític i per tant una via per a fer el discurs més enriquidor.

Per acabar, el plantejament d'aquesta proposta parteix del voler potenciar espais de presència, i no pas d'incredulitat. Per tant, només ens queda demanar disculpes per endavant si hem pecat de romanticisme.

16 abril. Penso sobretot en com ens sentim amb en Nil i com ens animem l'un a l'altra, quan fem un pla, quan en fem els preparatius, quan ens colem cap dins, quan en fem conya, quan tenim neguit, quan ens caguem a les calces, quan ens en sortim.

L'AMPIT

Els orígens d'aquest treball es troben en un conjunt de teories absorbides aquests darrers dos anys a la facultat juntament amb intuïcions viscudes amb les companyes, qui s'han anat tramant com un suport col·lectiu imprescindible. Es tracta de reflexions al voltant de discursos menys hegemònics, en referència als paradigmes que evoca l'Art en majúscula, i de l'intent d'esfondrar l'autonomia de les pràctiques artístiques. D'aquest conglomerat de pensaments tractats a l'aula i més tard amb un cafè, comencen a engrunar-se noves maneres de mirar l'entorn i també de trepitjar-lo. És en aquest punt on neixen les exigències que han marcat els projectes posteriors.

La més primerenca és la necessitat d'operar des d'un corrent de pensament crític; una necessitat, a priori, ingènua com ella sola. Cal sumar-hi un primer intent de rebuig al *white cube* com a únic espai expositiu i la capbussada en l'art públic, una etiqueta d'allò més ambigua. Aquest impuls de treure les produccions al carrer porten en el Taller de Creació I i II de Gravat; primer empaperant parets amb unes grans xilografies, juntament amb uns *stencils*, i més tard serigrafiant més de cinc-cents volants després repartits mà en mà.

Ara, amb certa perspectiva i amb l'intent de fer-ne un anàlisi, es prova que el text també hi ha estat com un llenguatge clau. En els processos de treball apareix constantment la paraula escrita, sigui en forma de vers, sentència, pregunta o missatge breu i directe. Habitualment, des d'una capa de poesia molt fina, molt humil. Seguint el fil d'aquesta crítica més poètica, l'acompanyen posicionaments com el de Mireia Sallarès, la pràctica de la qual es mou des de la micropolítica i la resistència més propera, més quotidiana, més íntima –com apunta J. M. Esquirol¹. *Literatura de replà* (Barcelona, 2013) és un dels projectes que ho evidencia: l'autora intervé en les portes tapiades de l'immoble on viu, empaperant textos de quatre escriptors que convida a participar, «con la idea del artista como cómplice y testigo de dinámicas sociales que requieren de su implicación, compromiso y de un posicionamiento activo que trasciende la denuncia»².

Amb aquest esforç per evitar sempre els discursos dominants, també se segueix la veu de Rogelio López Cuenca, artista visual que du a terme

¹ Esquirol, J.M. *La resistència íntima: assaig d'una filosofia de la proximitat*. Quaderns Crema. Barcelona, 2015.

² *Dossier de obra reciente*. Mireia Sallarès. *Literatura de rellano*. Barcelona, 2013. <http://www.mireiasallares.com/Mireia%20Sallares%20Dossier%20ES.pdf> (última consulta 16-04-2017)

una crítica aguda a la cultura i societat contemporànies. Els seus treballs operen des d'una subtileza irònica i poètica que li permet rellegir, amb un marcat contingut polític, les imatges quotidianes.

La darrera premissa és la condició de localitat. Recular d'allò global i tornar a casa. Llavors m'acapara, com no podria ser d'altra manera, el gest de Perejaume vers les nocions de paisatge, territori o lloc. Em serveix de consigna les paraules en format de llum nadalenca que el mateix artista penja al carrer del Carme de Barcelona l'estiu de 2013: «Allò que devem estar dibuixant amb les nostres formes de viure». És aquest afany de tornar a tocar de peus a terra i narrar des del camp que visc i que, per tant, conec; que em condueix a indagar també en un art contextual. Finalment, tot aquest imaginari s'arrodoneix quan alguna companya comenta de manera desenfadada «ei, Txell, mira't això que t'agradarà». I l'això resulta ser *Especies de espacios* de Georges Perec o *Construir, habitar, pensar* de Martin Heidegger.

Aquesta pauta de context local, cobra tot el sentit en comprovar que cap dels últims projectes s'explicarien sense Manlleu (Osona), la meva població natal. Posar aquest focus em permet una investigació, una experimentació i una adquisició de coneixement directes. Al capdavant són processos que senyalen problemàtiques en algunes de les realitats que comparteixo amb les veïnes –la meva àvia en diria «posar el dit a la nafra», però m'agrada pensar que, si realment ho faig, és amb suavitat.

Des de l'ampit, una coproducció poètica

El projecte detonant de tot plegat és *Des de l'ampit*, realitzat l'hivern de 2016. El seu punt d'enclavament –que també es comparteix en aquest Treball de Final de Grau– és l'antiga caserna de la Guàrdia Civil de Manlleu, un edifici enmig d'una disputa política. El seu estat d'abandó s'agreuja mentre la institució espanyola que la regia es nega a retornar-la a l'Ajuntament, institució que inicialment va cedir els terrenys. Tanmateix, en aquest indret, sempre que s'hi esdevé algun acte de «vandalisme» es fa treure amb un temps molt immediat malgrat el desús de l'estructura.

El projecte consisteix en escriure al mur del davant una poesia vers a vers, a dues mans amb la brigada de neteja: apareix un vers pintat i al cap de tres o quatre dies és netejat deixant la mateixa paret preparada pel següent vers. Un fer i desfer que permet deixar de controlar els *tempos* i l'autoria total del projecte, sense oblidar les connotacions del lloc.

L'últim pilar de la proposta es troba en la documentació. El poema sencera només és llegible si se'n fa registre i és, aquest mateix recull, el que dóna peu a jugar amb els codis institucionals de difusió i exposició de les pràctiques artístiques contemporànies.

Documentació *Des de l'ampit*
Fotografia digital
Manlleu, hivern 2016

14-11-2016

18-11-2016

20-11-2016

22-11-2016

27-11-2016

30-11-2016

11-12-2016

15-12-2016

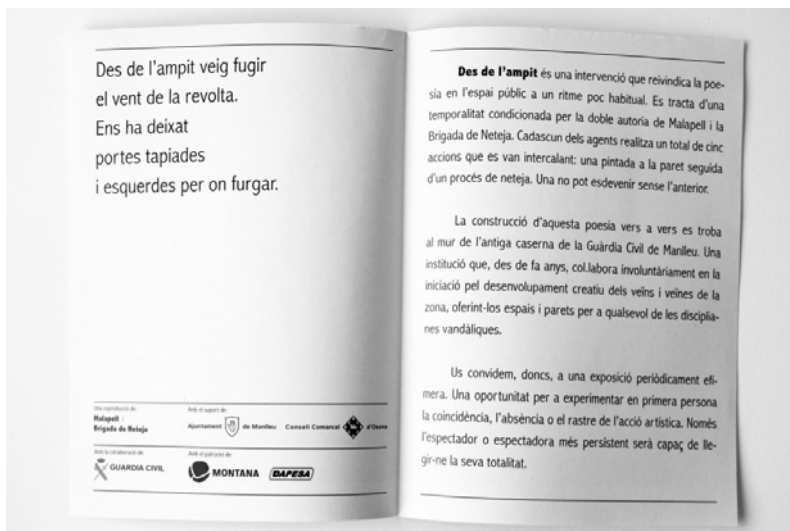

18-12-2016

←
Des de l'ampit, 2016
 80 fulletons A3
 Impressió digital sobre
 paper 80gr/m²

→
 Poster 100x70cm
 Impressió digital sobre
 paper 90gr/m²

DES DE L'AMPIT

UNA COPRODUCCIÓ POÈTICA

Aquest projecte fa sumar a les premisses ja esmentades l'enfocament d'alguns dels enunciats situacionistes. Com ara la idea del *detournement*, que reivindica la possibilitat artística de prendre un objecte o un fet creat pel sistema hegemònic i distorsionar-ne el seu significat o ús original amb una finalitat crítica. Sense oblidar-nos que *Des de l'ampit* també veu de nocions com la de «situació construïda», moments de vida deliberats i organitzats que poden inscriure's en les quotidianitats de la vida urbana, creant petits esdeveniments de psicogeografia.

Finalment, és amb totes aquestes preocupacions i voluntats al rebost que, tibant el fil, surt la proposta de seguir dialogant amb aquest gran immoble de la Guàrdia Civil, ara ja de dins cap enfora i de fora cap a dins. No es pot tancar aquest apartat sense compartir la fotografia que ha estat significativa des del començament d'aquest treball. És una intervenció del col·lectiu xilè *Mil m²*, que en el marc del Proyecto Pregunta intervé a l'espai urbà mitjançant el text participatiu. En aquest cas és l'antic Hospital Regional de Punta Arenas, ara abandonat, el que suporta un «¿Qué hay que hacer para ocupar este espacio?»

←

¿Qué hay que hacer para
ocupar este espacio?
Proyecto Pregunta,
col·lectiu Mil m²
Cortesia del col·lectiu
Punta Arenas, Xile. 2014

→

Fotografia digital
Elaboració pròpia
Antiga Caserna de la
Guàrdia Civil de Manlleu
Primavera 2017

LA CASERNA ACCIÓ

L'antiga caserna de la Guàrdia Civil es troba al carrer Cavalleria 108, al barri La Salut de Manlleu, Osona. És un edifici de dues escales, una de tres pisos i una de dos, tots amb planta baixa i garatges. Una part de l'immoble era destinada a les oficines de l'administració i l'altra als habitatges dels seus treballadors i les corresponents famílies.

La relació entre aquest cos de seguretat de l'estat i Manlleu s'inicia l'any 1877, quan l'Ajuntament sol·licita els seus serveis i es compromet a proporcionar-li un edifici com a caserna. La Guàrdia Civil es trobaria, més endavant, en sis emplaçaments més a la comarca: Vilanova de Sau, Sant Quirze, Roda de Ter, Centelles, Prats i Torelló.

A Manlleu, però, no es posa en funcionament fins l'any 1889, primer en un estatge de lloguer i després en una casa al carrer Rusiñol. Finalment, el 1972 l'Ajuntament cedeix una finca de 1331,70m² per construir la caserna a l'emplaçament actual, sota una clàusula que dicta una construcció de menys de cinc anys i trenta anys d'activitat al solar. **18 de març.**

El dia de Festa Major de 1975, s'inaugura el nou edifici al carrer Cavalleria (aleshores sota nomenclatura franquista, carrer Victor Pradera) que es manté actiu fins el 1997, quan Osona és la primera comarca on es desplega el cos dels Mossos d'Esquadra. Mentrestant, entre el 1998 i finals de 2000, l'edifici perd la majoria del servei: s'hi fan permisos d'armes i d'altres tràmits burocràtics a més de ser un local de logística.

El 2002 es compleixen els trenta anys de l'acta notarial de l'immoble i es constata l'abandó del servei que prestava. Tot i que l'administració de l'estat reconeix l'existència del dret local, considera la reversió gratuïta de la terra però no de l'edificació. L'immoble és taxat en 523.084,96 euros, un import que ha d'abonar l'Ajuntament si vol recuperar-lo. **2 de març.**

S'inicia una lluita política i judicial. Entre 2007 i 2009, partits polítics presenten propostes per a un ús social de l'edificació, es fa una concentració davant la Guàrdia Civil de Vic i es recullen mig miler de firmes per "no pagar cap euro" pel retorn. El 2009, l'Ajuntament interposa un contenciós-administratiu contra l'estat perquè la caserna es retorni

A principis de setmana vaig anar a l'arxiu municipal. L'Empar, l'arxiviera, em va dir que l'únic que tenen són uns plànols firmats per l'arquitecte que hi havia llavors a l'Ajuntament. Deduïm que la Guàrdia Civil s'ho va endur tot a Vic, la seva única seu a la comarca. Doncs això, el que queda són uns plànols groguencs, fets a mà i que, per donar-li encara una mica més d'acudit, no corresponen a l'edifici actual.

Visc davant per davant de l'antiga caserna de la Guàrdia Civil. Des del menjador de casa veig tot un lateral i part de l'entrada principal d'aquest gran bloc, oficialment abandonat des de fa més de deu anys.

sense cap cost. L'última notícia cau el setembre del 2016, quan l'Audiència Nacional estableix irrefutablement que el retorn està condicionat pel pagament. **4 de març.** Precisament aquest matí, mentre regava les quatre torratxes del baló de casa he vist que

hi havia una nova taca de blanc radiant a la façana. Aquesta vegada «el Malèvitx» tapava una acció del col·lectiu Arran que en esprai negre afirmava un «Ens plantem contra el règim», datada del 29 d'octubre. Sorprenentment la pintada ha durat uns quatre mesos –els tricornis devien estar enfeinats.

Durant tots aquests anys d'abandó, la caserna ha estat temporalment ocupada ja sigui per a espai de trobada nocturna, per a actes de protesta de col·lectius polítics, o senzillament per a curioses. D'aquest habitar intermitent n'ha quedat el rastre – entre alguns mobles que encara hi resten– de banderes, cartells, pancartes, alguns vidres trencats, algunes persianes espatllades, sutge d'alguna petita combustió, llaunes i ampolles de vidre,... i sobretot, pintades que van des de l'anarquisme i l'independentisme a les declaracions d'amor adolescent que duraran *for ever*. Malgrat tot, no va ser fins la setmana passada, **25 de febrer**, que vam entrar per

Des de sempre que a casa hem comentat quan apareix alguna «gamberrada nova». La mare en fa registre per curiositat i amb el temps, de tant fer-li «una ullada», n'he canviat la mirada.

Enteses com a «gamberrades», totes les expressions de l'exterior són periòdicament netejades i per a evitar les interiors, l'Ajuntament demana permís al Ministeri de l'Interior per tapiar les finestres i portes de la planta baixa. És amb aquest vaivé de la brigada i els accessos barrats que l'estat arquitectònic esdevé, amb cada dia que passa, més deplorable. Eren quarts de quatre d'un dissabte quan caminàvem silenciosos i a l'expectativa

pels passadissos. La veritat és que la quietud del barri i el sol baix que entrava en el pis de més amunt espantaven tots els prejudicis de casa abandonada. L'estructura, però, no està sola. L'última planta ara és un colomar fantàstic que sota la llum càlida de la tarda és, i hi poso la mà al foc, un dels més acollidors del poble. Era en espantar els coloms quan ens endúiem alguna forta bategada.

Els més nòmades, però no menys presents, són els felins del barri, que prenen el sol i la lluna, s'enfilen i controlen d'amagatotis cada moviment que veuen passar al carrer. A més, la vegetació del pati i el jardinet d'entrada és cada vegada més abundant i més lliure de la brigada.

16 de maig. He anat compulsivament a la biblioteca en rellegir aquesta nota perquè m'ha recordat un fragment de *La plaça del Diamant* de Mercè Rodoreda. Diu així: «I mentre enraonava, els coloms eren els amos del terrat. Anaven, venien, volaven, tornaven a baixar, es passejaven per les baranes, se les menjaven a cops de bec. Semblaven persones. Arrencaven com un vol d'ombres i de llum i volaven damunt dels nostres caps i l'ombra de les ales ens tacava la cara».

veure què carai guarden les finestres i portes tapiades. Amb en Nil, el meu germà i millor còmplice, vam colar-nos pel forat d'una de les finestres del darrera. Que no som els únics agosarats que entrem a fer el xafarder queda claríssim. Burilles, llaunes, ampolles de vidre, restes d'embalatges de menjar, algun matalàs, alguna manta, alguna cadira. Graffitis i pintades de contingut polític i de contingut amorós: *Mort a la policia i te kiero yenni*.

EDIFICIO VIVIENDAS EN MANLLEU CON DESTINO A LA GUARDIA CIVIL

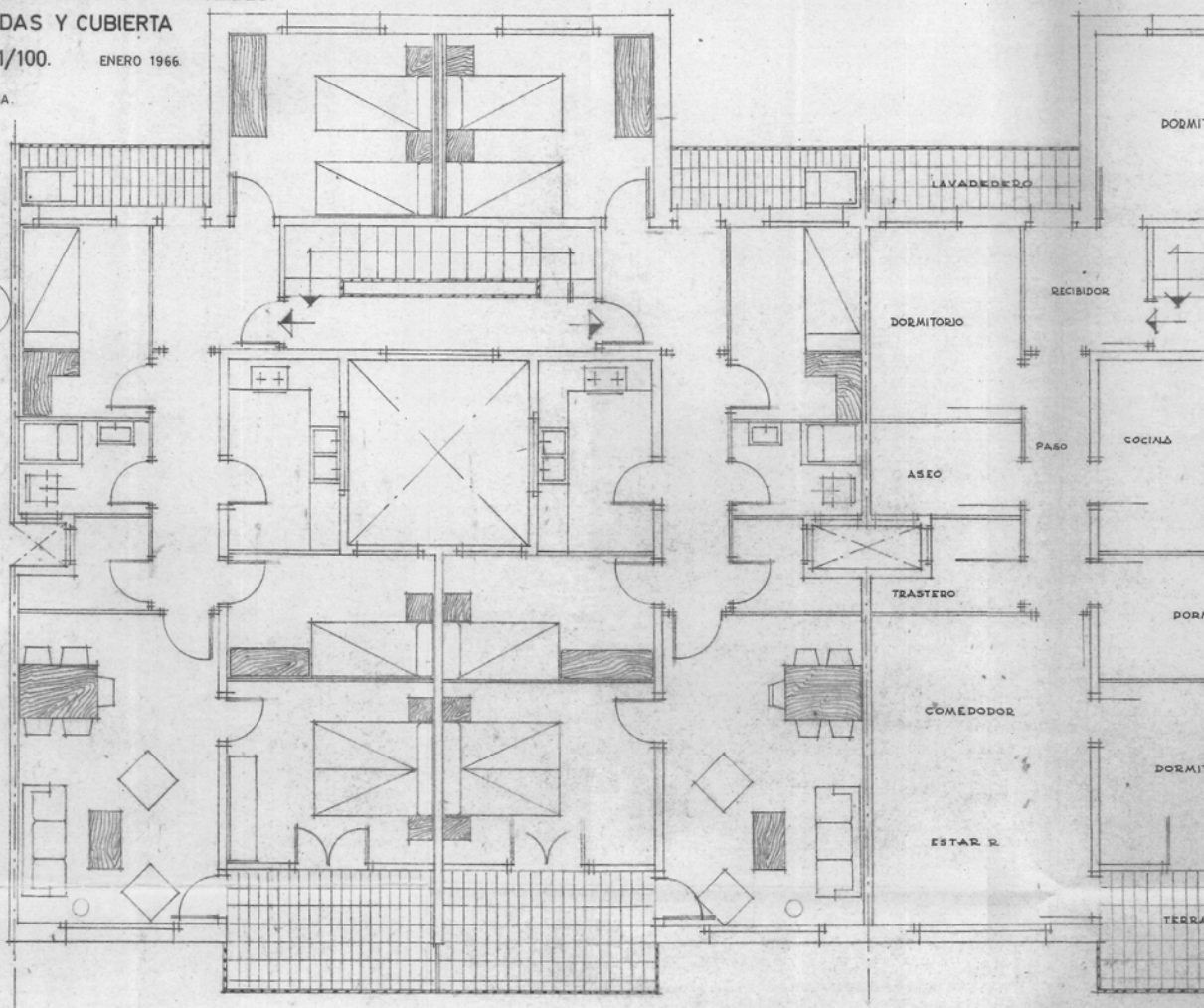
PROPIETARIO AYUNTAMIENTO DE MANLLEU

PLANTA VIVIENDAS Y CUBIERTA

Escala. 1/50. y 1/100.

ENERO 1966.

LA ENTIDAD PROPIETARIA.

PLANTA 1º, 2º, 3º Y 4º PISOS

PROYECTO DE EDIFICIO VIVIENDAS EN MANLLEU CON DESTINO A LA GUARDIA CIVIL

PROPIETARIO AYUNTAMIENTO DE MANLLEU

PLANTA BAJA

Escala. 1/50.

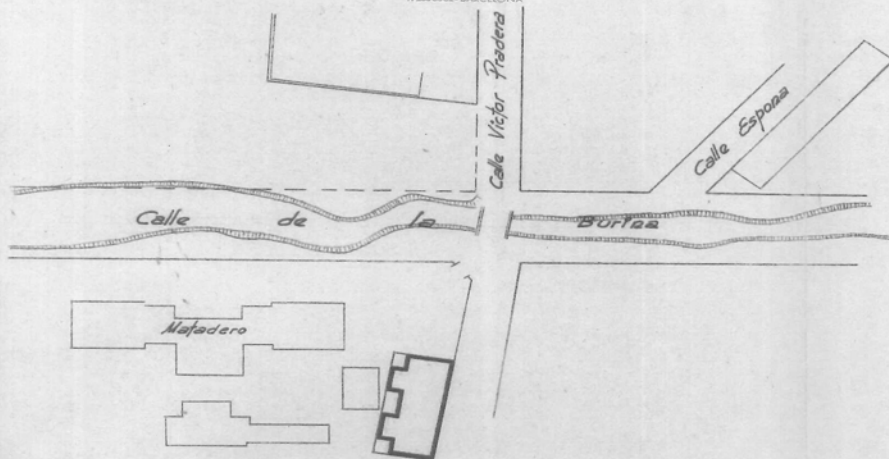
ENERO. 1966.

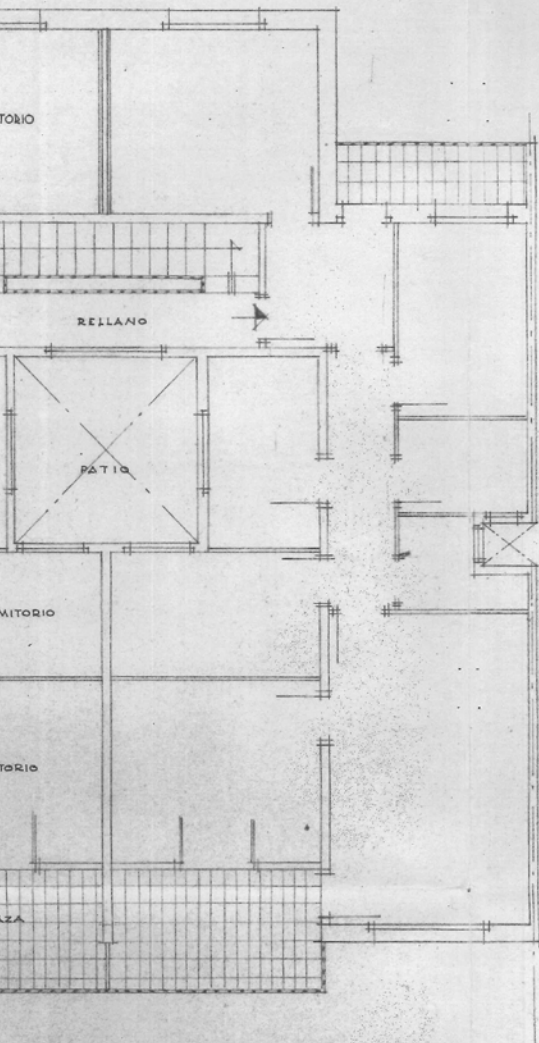
LA ENTIDAD PROPIETARIA.

EL ARQUITECTO.

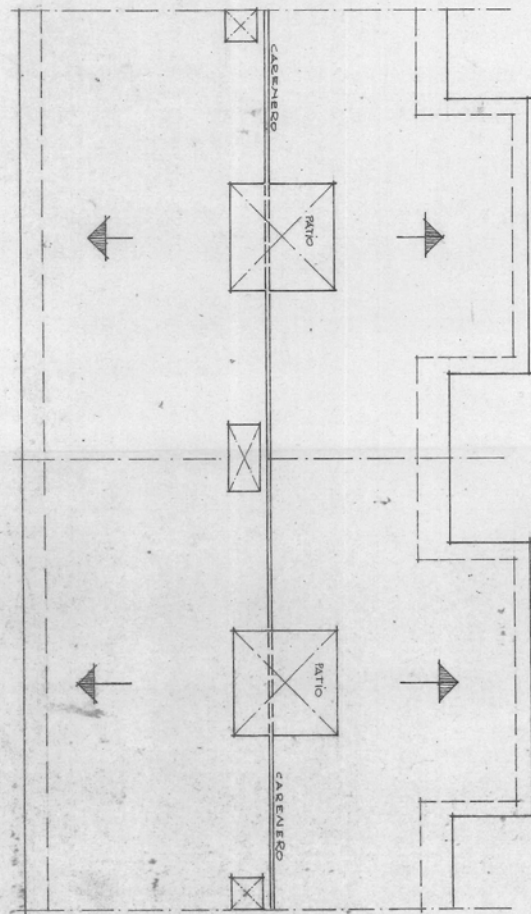

MALLORCA, 154 Edif.
T. 263.33.92-BARCELONA

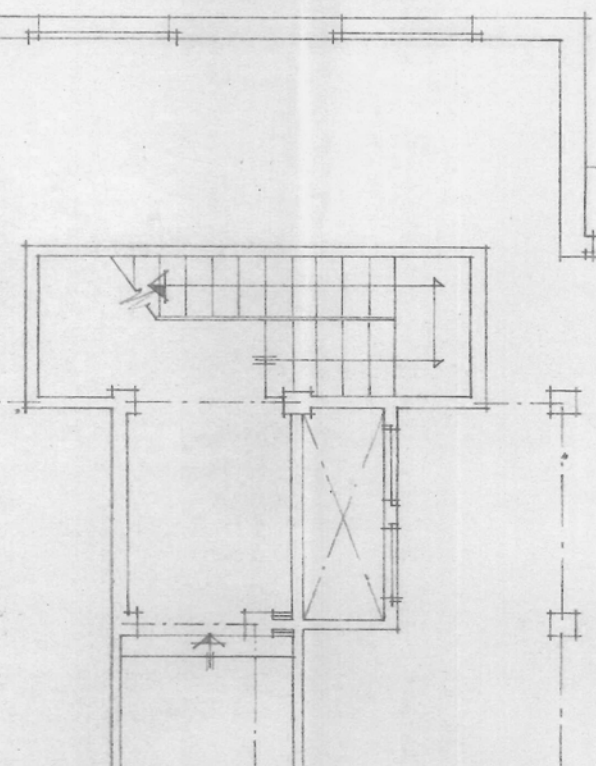

PLANTA CUBIERTA

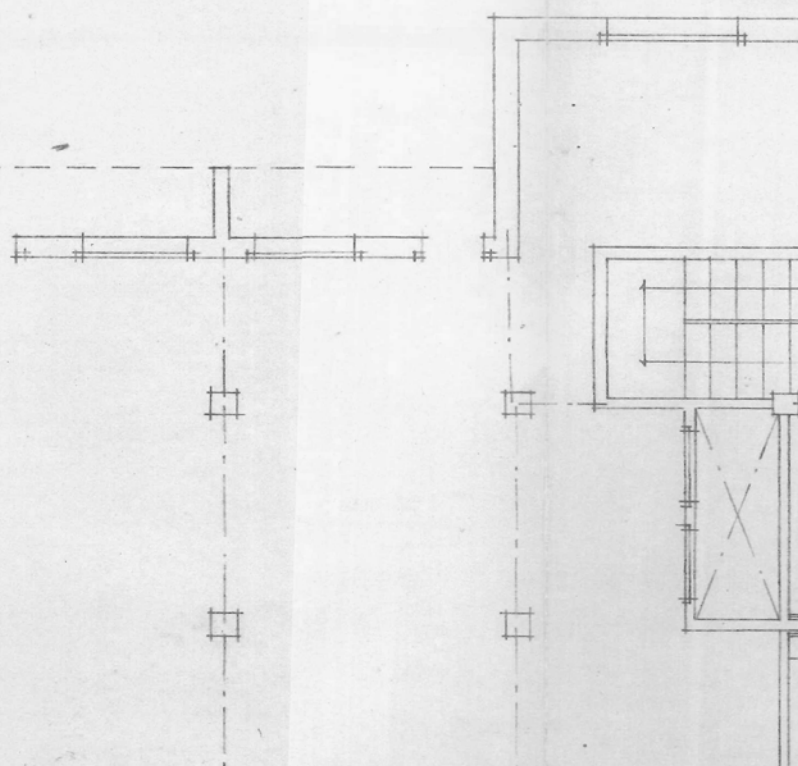

CIVIL

Patio posterior

Patio

Intromissions

Aquest estudi començava convertint la tafaneria d'allò que vèiem sempre davant de casa en una investigació, que amb el temps, ens ha requerit saltar la tanca com a intruses, és a dir practicants de la *intrusió*. Si bé que ho empeníem des de la curiositat més innocent, ara ja es pot dir que el que ha patit la caserna aquesta primavera de 2017 són, en certa manera, incursions: entrades en un domini que no es propi de manera ocasional, en un temps breu. Tanmateix, una *incursió* pot ben entendre's també amb una connotació violenta, entendre's com una entrada amb intenció hostil.

Així doncs, durant la recerca de la paraula que expliqués el que fèiem exactament a la caserna i amb la intenció corresponent, emergia *intromissió*. Les següents són algunes d'aquestes accions de ficar-se dins, de ficar-se una on no la demanen, d'intervenir en qüestions que segons la institució, com a veïnes no ens incumbeixen.

(Figura anterior)
Plànols arquitectònics
de l'Antiga Caserna de la
Guàrdia Civil de Manlleu.
Arxiu Municipal, Ajunta-
ment de Manlleu.
Primavera 2017

(Figura anterior)
Fotografia digital
Elaboració pròpia
Antiga caserna de la
Guàrdia Civil, Manlleu
Primavera 2017

La contrafoto

La *contrafoto* és el gest que engega el contacte físic amb l'antiga caserna de la Guàrdia Civil, però que no va ser ni tan sols pensada com a primer pas en aquest diàleg. La intenció era emmirallar-nos mitjançant dues càmeres fotogràfiques, l'una des de casa, l'altra des de la caserna. Les dues fotografies resultants, on apareix en cadascuna el moment de la presa de l'altra, evidencia per primera vegada l'exigència de persones col·laboradores en aquest projecte. **10 de març.** Havent dinat hem enredat el papa,

Aquest fet suposa començar a rompre el mur físic d'aquest lloc abandonat. Saltar la tanca i moure'ns en un espai on «no hauríem de ser». Tota aquesta exploració es tradueix en un sentiment de possessió concret a escala física del cos, com un desafiament a l'abstracció que representa el mapa.

També suposa establir les bases d'una relació que s'ha anat eixamplant. Una relació que defineix dos llocs geogràfics que es miren, i que, a més, hem recorregut d'una banda a l'altra, per activa i per passiva: com a còmplices i com a *voyeurs*.

que no ha costat gaire, perquè pugés fins al balcó de dalt i estigués alerta amb la càmera als dits. En Nil i jo hem entrat a la caserna i hem pujat, també, fins al balcó de dalt. Aleshores, davant per davant, el pare i jo ens hem fet una fotografia l'un a l'altre. L'he titulat la «contrafoto».

La bústia

La primera de les intervencions és emplaçar el número de carrer de la caserna i la bústia. L'edifici està situat gairebé a final de carrer en un punt dubtós, però la informació de l'Arxiu Municipal de seguida va fer aigua clara: Entrada 108 i entrada 110. Les xifres en ferro a un banda, la bústia a l'altra. La porta del mur, evidentment, tapiada. **11 de març.** M'he entestat en que el primer que

cal és col·locar una bústia. També m'he entestat que ha de ser vermella i per això acabo de d'arribar del basar: he comprat un esprai. Uns dos euros per un *PINTY PLUS* amb etiqueta de *ROJO VIVO RED 3020*. Ara només falten la bústia -que em facilitarà el *wallapop*- i els còmplices.

La clau de la bústia en un suport de claus de rebedor, aquest dins la caserna, rere la porta principal de l'edifici. On, sinó? Que la clau caigui en mans de qui vol obrir la bústia, que qui obri la bústia s'hagi deixat caure dins la caserna.

Pel que fa a la direcció de la bústia, l'etiqueta on s'escriu qui resideix en un domicili, hi consta: «Fantasmes de l'antiga caserna de la Guàrdia Civil», acompanyat del seu logotip. No se sap del cert si n'hi ha, però ajuda a veure la caserna una mica menys sola, i a tenir unes figures més o menys humanitzades a qui dirigir-se. **26 de març.** La bústia encara és a la paret.

Sembla que el camuflatge funciona. Demà ja farà una setmana que vaig enviar la postal via correus.

Recuperar el número i la bústia és recuperar la relació de la caserna al carrer i al barri. És com obrir un punt de connexió més de la llar amb el seu entorn, i perquè no, amb la resta del món. No hi ha objecte millor per exemplificar un punt de correspondència. Que és el que certament passa: un entramat de suggeriments que em fa el lloc i jo a aquest. **27 de març.** Tornava cap a casa, i

he pensat en fer una ullada a la bústia per si tot estava igual. No ha estat així: ha arribat la postal. Acabem d'obrir una nova línia de correu. Aquest barri té una senyora cartera.

Passen el dies i s'estableix correu postal, és a dir que arriben les cartes. Entre d'altres postals, hi ha el cas estrany de dues cartes. És el cas de dos sobres que provenen de dues entitats bancàries, adreçades a dues persones que havien viscut a la caserna, però que ja són mortes. Aquests dos casos desperten tot tipus d'especulacions entorn alguna col·laboració de les veïnes i/o de la cartera, la certesa de fantasmes, la ineficiència dels bancs. **13 d'abril.** Ha arribat una carta del BBVA, dirigida a un tal Joan Susin Sanchez i amb

direcció *CL Mas Serra Caballeria 104*. La mare, com a bona veïna, és coneguda de tot el veïnat i em va explicar que el Mas Serra era una casa de pagès que hi ha un tros de carrer amunt. També, i ara ve el més inquietant, és que aquest senyor era un Guàrdia Civil que havia viscut a la caserna. Però ja és mort.

23 d'abril. Ahir vaig tornar a obrir la bústia. Hi havia una carta del Banc Santander, aquesta vegada amb l'adreça encertada: *Carrer Caballeria, 110 cuartel*. Anava adreçada a una senyora, que la mare creu que també és morta. No sé què els passa als bancs que confiïn treure tants calers dels fantasmes.

El pany i la clau

Seguint amb la idea primerenca de l'accés a la caserna, la següent intervenció va ser la col·locació del pany i el pelfut d'entrada, ara ja a la porta principal de l'edifici, un cop ja havia estat intervingut el primer pas al recinte.

24 de març. A la caserna hi entrem, perquè l'edifici ens deixa amb la condició d'un respecte mutu. La

clau farà d'intermediari.

Ara ja sí, que podem col·lar-nos, ja hem demanat permís.

Altra vegada, la porta en qüestió és una porta tapiada. Però que malgrat les totxanes, aquest pany requereix d'una clau per a poder fer-lo rodar, una clau que alhora esdevé un requisit molt fàcil. El primer pressentiment fa mirar sota el pelfut, i no és un pressentiment equivocat.

El cartell d'immobiliària

El cartell d'immobiliària és una intervenció que segueix operant des d'aquesta discreció inicial. Col·locat al balcó del segon pis de la façana principal, el cartell llueix un *SE OFRECE* en un taronja potent damunt de negre -seguint la composició i cromatisme dels cartells habituals: *SE VENDE*, *SE ALQUILA*- acompanyat d'una icona de telèfon i el número 93 850 66 66, el contacte d'Atenció Ciutadana de Manlleu.

Fins aleshores, els acostaments a la caserna deixen tres rastres: la bústia amb el número, el pany i el pelfut, i ara, el cartell. Seguint els situacionistes, sembla que podem entendre l'arquitectura i l'urbanisme del nostre entorn com el decorat de les nostres realitats. Potser estem treballant des de l'escenografia sense esser-ne massa conscients. Canviant l'escenografia, canviant el fet representacional, podem canviar realment el nostre entorn? Podem fer petits forats a les nostres realitats per evocar-ne d'altres?

3 d'abril. Des de fa una hora la caserna ja s'ofereix. *Se oferece*, concretament. Els seus murs, les seves cambres, els seus balcons, ja conviden a ser habitats sense preus ni permisos.

La ràdio d'un diumenge al matí

Aquesta és una acció sonora. Durant tot un matí de diumenge, un radiocasset de piles situat al segon balcó escampa el so de la ràdio. Concretament, Radio3, amb programes com *Equilibristas* i *Fallo de sistema*,

i amb un volum suficientment alt per a sentir-ne el murmuri radiofònic des del carrer, però no massa per semblar una celebració. **9 d'abril.** Evidentment, la mare i jo ens hem

quedat recolzades a l'ampit de la finestra del menjador; intentant no estar gaire exposades. Hem vist alçar el cap de la gent que passejava pel davant, fent llavors una panoràmica per buscar d'on sortia exactament aquella música, si el que tenien davant era una caserna tota tapiada.

La idea era aquesta, aquella música que sentim però no escoltem quan tenim la finestra oberta de la cuina i esmorzem un matí assolellat, o la música que sona quan la veïna neteja el cotxe a la tarda, o aquell partit de futbol que retransmet la ràdio del final del carrer, o aquella distracció de qui feineja, o... Una estona de bona música el diumenge el matí sempre es posa bé, sobretot quan el volum és l'adequat i quan a fora fa un dia espantós de primavera.

La pintada

Aquesta és una acció que forma part del que recull el projecte, però no se'n sap l'autoria. Un dissabte apareix un graffiti al mur del davant, el que és en propietat de l'Ajuntament com a terreny, ja que no forma part de l'immoble. La pintada en taronja fluorescent i en negre descriu «GXR SER♀tonina». El cert és que no s'ha pogut desxifrar ni el contingut, ni l'emissor, ni a qui anava dirigit. El següent dilluns la brigada aparcava la furgoneta i feia aquell procés de neteja que tantes vegades hem vist des de casa, i que ja va ser «utilitzat». **10 d'abril.** Patia per si, en treure la pintada, veurien també la resta d'objectes

que hi hem anat col·locant. Una de dues: o la idea de camuflatge funciona perfectament o tant els fa perquè no ho consideren vandalisme.

El vint-i-ú Joc comú en el bàsquet que consisteix en sumar vint-i-ú punts exactes. Quan una jugadora l'encerta, llança des de la línia de tirs lliures, que val un punt. Els tirs van per torns i des del lloc del rebot. Si es passen els 21, s'ha d'arribar a 31.

L'acció és una partida a la cistella que hi ha al pati de la caserna. Junta-ment amb la ràdio, aquestes són les dues accions que no deixen rastre. Tanamteix aquesta iniciativa es diferencia força de les demés per una qüestió de presència física i directe: jugar un vint-i-ú implica fer ús dels nostres cossos per «habitar la caserna activament». De manera que l'acció agafa un aire més tancat a la experiència pròpia, que a la intervenció compartida amb les veïnes. **13 abril.** Ahir vora les nou del matí vam entrar al pati de la caserna i vam jugar un

vint-i-ú. Va estar força bé malgrat la paranoia que portava feia dies sobre què ens passaria si venia la policia local. Al final les coses s'han de fer. Quan vaig comptar fins els vint-i-un punts –vaig guanyar jo– en Nil va afanyar-se a dir que volia revenja i que ens quedéssim a fer-ne un altre.

Tanmateix el fet aporta dues reflexions. La primera prové de les sensacions que compartim quan ens trobem dins la caserna i com aquestes han anat canviant. Apareix la pressió d'estar constantment pensant que estem en un lloc on no podem estar, que només per ser-hi, ja esdevé il·legal. Són moments on s'evidencien autocensures i pensaments sempre emmarcats per la noció de legalitat. Malgrat això, amb el temps i amb les vegades que s'ha entrat a la caserna, la relació amb el lloc s'estreny i apareix confiança, un sentiment de tranquil·litat que transmet el lloc, i que no ens arriba si no ens trobem suficientment receptius.

D'altra banda, aquesta manera d'habitar des de la presència física és una proposta que no s'ha acabat de desenvolupar en aquest treball, però que ofereix vies d'escapament. Com ara l'habitar des del *YIPPIE IN*, practicat als seixantes estatunidencs pels *yippies*, joves activistes que defensaven un canvi social des de l'antiautoritarisme i l'antimilitarisme. Ja no es tracta només d'obrir espais on estar, on esdevenir (les pràctiques anteriors conegudes com a trobades *BE IN*); sinó d'estar present en un lloc on aquesta sola presència molesti.

El 5è concurs floral de balcons i finestres de Manlleu, «Primavera encantada 2017»

Aquesta intervenció consisteix en participar al concurs que organitza l'Ajuntament de Manlleu en el marc de la programació «Primavera encantada». L'objectiu d'aquesta iniciativa és promoure i incentivar que els i les ciutadanes participin en engalanar la ciutat amb flors i plantes naturals o de creació pròpia artesanal. Paral·lelament s'obre també un concurs fotogràfic dels balcons decorats amb l'etiqueta *#florsmn17* a les xarxes socials.

La inscripció de la caserna a aquest esdeveniment és sota el nom de Víctor Pradera Larumbe; un enginyer, advocat i polític tradicionalista espanyol, membre del Bloque Nacional que va ser afusellat per milícies anarquistes el 1936 en esclatar la Guerra Civil. Aquest motiu va fer que, durant tot el franquisme, el Carrer Cavalleria s'anomenés Carrer Víctor Pradera. **18 d'abril.** La mare m'acaba d'enviar una fotografia per whatsapp. Resulta que ha trobat un paper amb el

l·listat de llocs on el jurat de l'Ajuntament ha de passar per valorar els

La decoració es basa en una cortina de fulles fetes de goma eva situada a la barana del primer balcó. És una superfície de fulles sobreposades de tons verdosos on hi ressalta algun carmesí, que recorda, en l'imaginari més còmic o cinematogràfic, aquella tela que amagaria del perill o serviria per a fer espionatge. Al capdavant és una idea de camuflatge que s'ha pervertit, ja que el que fa és visibilitzar de nou l'edifici: cridar l'atenció per posar de nou la seva problemàtica a la boca del barri.

balcons. Al barri Cavalleria-La Salut hi figuren tres punts, un d'aquests el «Carrer Cavalleria 108». Missió complerta.

D'altra banda, que la caserna s'inscriui en aquest concurs recupera la idea de la participació ciutadana a les activitats que s'organitzen a nivell local. Al capdavant són dinàmiques per activar el moviment comunitari amb un afany estètic. **20 abril.** Em pregunto com serà el moment en què la Guàrdia Civil envia el seu personal a

retirar el que hi ha. La bústia és a peu de carrer i no tindran problemes. Però el cartell de Se ofereix és al balcó del segon pis i la ornamentació del concurs al primer. Ho trauran des de dins? Repetiran el gest que ja hem fet tantes vegades de col·lar-se pel forat d'una finestra tapiada? S'enfilaran per la façana amb una llarga escala? Semblaran Romeu i Julieta? Ho faran empenyats? Estaran de conya? Serà l'aventura de la seva jornada?

Pintar una habitació

L'acció rau en pintar tota una paret d'una cambra, repintar-la com es faria el menjador de casa, el passadís o l'habitació. A la caserna hi ha moltes parets amb molts graffitis d'esprai o retolador, però encara queden algunes estances força intactes. Així que el que es pinta és blanc sobre blanc, seguint així una de les regles d'or del graffiti, no pintar mai damunt d'una altra creació mural. **22 d'abril.** Hem fet dues capes. La primera semblava que pintàvem gris

Encara opera, doncs, el camuflatge. L'estança gairebé no ha canviat, però en fixar-nos-hi, hi ha una paret de blanc radiant on, prop del sòcol, encara manté els fulls de diari per a no tacar el terra, i un pot de pintura buit. El blanc recent es contraposa a la resta de parets i convida. Això és el que podrà percebre la persona que passi per davant, que hi passarà en un moment o altre ja que, si vol retirar el material del balcó que també ha estat intervingut, aquest n'és l'únic accés. He recuperat un vers del llibre *Immediacions* de Feliu

damunt de blanc, i ja hi hem caigut, ja: estàvem pintant amb pols! Quan hem acabat la segona capa semblava que no havíem fet res. Però només ho semblava.

Formosa. El número 106 diu alguna cosa així com: «Roba blanca al balcó: rendició diària».

El següent gest era estendre la roba de treball al mateix balcó que dóna a la cambra. Roba blanca, com els bons pintors, i estesa, com en moltes llars, símbol quotidià de les vides que acull. Més enllà de la poètica, la roba estesa té un punt més d'il·legalitat. En l'última ordenança de civisme aprovada per l'Ajuntament de Manlleu, el punt quatre de l'article 70 dicta així: «Cal tenir cura també de no tenir a la vista del públic, en les obertures de les cases i baranes de terrats, vestits, roba bruta o rentada o altres objectes que ofenguin l'estètica urbana»³.

³ *Ordenança de civisme i convivència ciutadana*. Ordenances i Reglaments generals. Ajuntament de Manlleu, 2012. https://tramits.manlleu.cat/siac/Publicacion_ver_doc.aspx?coddoc=ASGWI-0HG&id=2517 (última consulta: 02-04-017).

26 abril. Treball de camp: Fa estona que sóc al balcó veient veïnes passar. Qui més qui menys fa una ullada. Paren i miren. Fins i tot detenen les seves converses per comentar la novetat a la caserna. Hi ha qui s'hi acosta fins a tocar de la tanca, hi ha qui se n'allunya per veure-ho amb perspectiva. Ara hi ha un senyor que és la segona vegada que s'apropa en vint minuts. Es treu i es posa les ulleres de sol, com si amb el gest ho acabés d'entendre.

La bandera

La caserna encara manté dempeus molts elements arquitectònics complementaris a l'immoble. Un d'aquests és el suport per a banderes, i el seu pes simbòlic no podia ser desaprofitat.

La tela blanca, en temps de guerra, és símbol de rendició, d'abandó, de deixar-se a la mà de l'altre. La caserna al final és això, un abandó que es deixa fer, que s'ofereix, que ho fa amb tota la pau possible enmig de tanta disputa institucional. Si aquest edifici té un passat militar, la blanca és la millor bandera que s'hi pot hissar.

29 d'abril. Veient les possibilitats, una de dos, penjàvem la bandera pirata o la bandera blanca. Hi vam optar per aquesta última per no passar-nos de graciosos.

4 de març. Mirant les fotografies que vam prendre penso en la idea de l'estat d'abandó. Uns murs i unes cambres que no han temut a l'abandonar-se. Però un abandó tranquil, com una rendició sense remordiments. Com el desplegament d'una gran bandera blanca amb tota la calma del món.

Hi ha un fet que també pot vincular-s'hi. Hi ha una tradició entre els paletes que els fa hissar una bandera dalt de tot d'una casa quan n'han acabat la teulada. Llavors, en passar la vianant veu una construcció a mig fer on hi oneja una bandera a un dels punts més alts. És una conquesta a mitges? Potser, al final, el blanc és el menys conquistador de tots i aquest afany possessiu obra d'altres interrogants... És aquesta acció el que culmina una conquesta de l'inútil, de l'absurd? Es pot conquerir sense autoria pública? Es pot proclamar sense conquerir?

La bandera que ja oneja a la Guàrdia Civil és, en realitat, un tros de llençol amb les vores refetes i uns traus per a ser lligat. Torna la idea de la roba estesa com a bandera al balcó. La quotidiana, la de cada llar, la viscuda i la que, com ja s'ha dit, l'ordenança de civisme, fa il·legal.

108

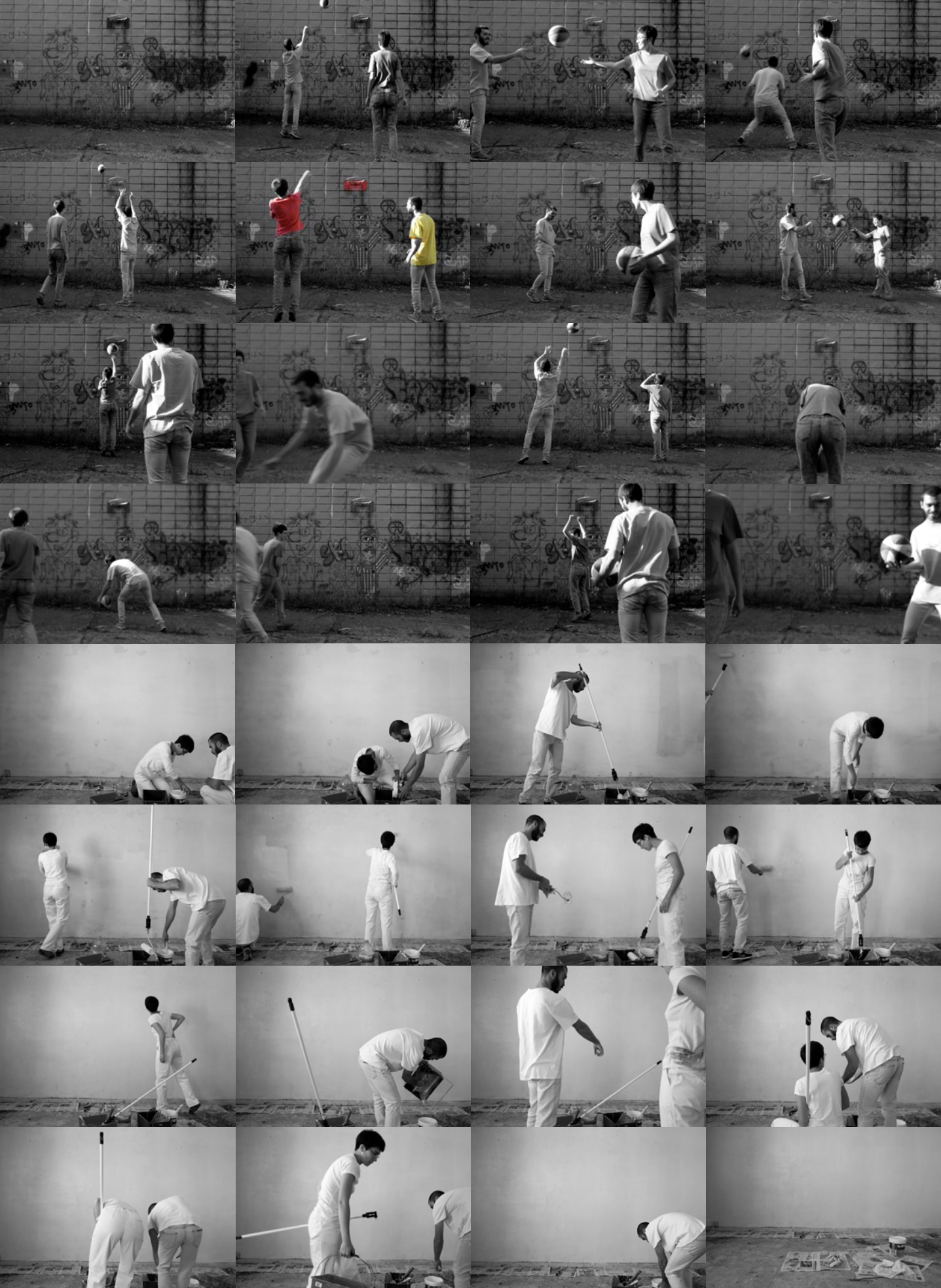
Capelle

SE OFRECE

93 850 66 66

108

Capitol

LA CASERNA REFLEXIÓ

A l'inici d'aquest estudi s'han esbossat alguns punts de partida que evidencien inquietuds entorn a les maneres d'entendre el lloc i l'habitar. A continuació s'eixamplen les relacions entre aquests dos conceptes amb la intenció d'aportar alguna reflexió més en aquest marc genèric on es situa el procés treballat a l'antiga caserna.

Primerament, el fet d'apropar-se a aquest indret, de «tornar a casa», mostra la voluntat de deixar-nos d'universalitats per posar els peus a terra pel que fa a les pràctiques artístiques. Perejaume, artista referent per excel·lència quant a aquest tipus d'investigacions, ja ho proclamava així a l'*Enclavament de Bellaterra*, un immens cargol ficat dins la terra del Campus de la UAB, amb aquest text gravat a la cabota: «Mantingueu ferm el lloc en el lloc. Prou de desprendre. Feu fermança local en tot i pertot. Deixeu en terra la perfecció de la terra. No la vulgueu traslladar a cap més banda. Claveu-la bé allà on es trobi». Així és, tornar al punt singular, a la localitat estricta per decreïxer des de la perspectiva global que ho uniformitza tot.

Aquest lligam profund amb el món que demana Perejaume, amb el món més immediat, es reforça quan utilitza l'expressió «germinar el lloc». L'estímul demana establir una relació humana amb el territori i ve donat per la noció que la vida d'un lloc depèn de la que cadascú de nosaltres sàpiga donar-l'hi. En definitiva, la consigna parla del lloc físic, el lloc sentit i també el lloc pensat. D'aquesta manera s'anuncia la importància que té el principi de la relocalització, de la recuperació del lloc com a metodologia per restablir una escala adequada de producció, de consum, i fins i tot, de reconeixement d'allò que podríem anomenar bé comú.

L'autor Martí Peran, qui ha analitzat amb profunditat l'obra d'aquest artista, descriu l'exercici de fer «oïsme», un estat d'atenció «que permet precisament, escoltar la veu del lloc i d'aquesta manera garantir que l'eco d'uns imaginaris en extinció encara sigui perfectament audible. Confirmar que els llocs van farcits de parla i que pertot cal parar-hi l'orella»⁴. Aquesta praxi és, en part, una de les realitzades en aquest recorregut fet a l'antiga caserna de la Guàrdia Civil. L'immoble és, com

(Figures anteriors)
Fotografia digital i frames
de vídeo
Antiga caserna de la
Guàrdia Civil, Manlleu
Primavera 2017

⁴ Peran, M. *Tractat sobre les formes de recular i trobar el lloc*. Fundació La Caixa. 2011.
<http://www.martiperan.net/print.php?id=51&srchrst=1> (última consulta 25-03-2017).

molts d'altres arreu del territori, un punt en estat d'abandó que viu dins un emplaçament urbà, un espai divers en trànsit, orgànic i en mutació permanent.

«Residim i deambulem per llocs no convenientment nodrits, mares, trepitjats amb absoluta indiferència. [...] Llocs silenciats –que han perdut la imatge en un procés vertiginós d'urbanització o d'abandonament»⁵

⁵ Perejaume. *Paraules locals*. Col·lecció Quarteres. Tushita Edicions. Valls, 2015.

⁶ Heidegger, M. *Construir, Habitar, Pensar*. Darmstadt, 1951.

⁷ Heidegger, M. *Construir, Habitar, Pensar*. Darmstadt, 1951.

No obstant, aquesta qualitat més aviat orgànica de la urbs, s'ha anat erosionant les darreres dècades, sobretot quan parlem d'espai públic; ja convertit no només en un espai de consum, privatització i vigilància, sinó que també s'ha sotmès a una forta regularització que pauta totes les pràctiques i comportaments. Una regularització que també es filtra en aquest tipus d'espais en descuro, com la caserna. Tant és així que, en la pràctica artística que pretén intervenir sobre un territori determinat, sembla obvi que totes les característiques del context donat ja no actuïn com a suport, sinó com a matèria prima. És a dir, les tensions culturals, socials, econòmiques i/o polítiques d'un context ja són el mateix material de treball. Ja no es tracta de sol·licitar l'interès d'un territori cap a un nou camp d'exploració, sinó d'intervenir-hi a sobre per accelerar novament alguna cosa que ja hi estava inscrita, ja succeïa.

En segon lloc, una altra motivació que ens remet als inicis és una primera i humil exploració de les maneres d'entendre l'habitar. I és que compartint aquesta idea de localitat, un dels primers objectius és entendre'ns dins l'acte de la co-presència, moure's en el món tot actuant sense intermediaris. El filòsof alemany Martin Heidegger sostenia que «la relació del hombre con los lugares, y a través de los lugares, descansa en el habitar»⁶. Els espais s'obren pel fet que se'ls deixa entrar en l'habitar de les persones i aquest fer és més aviat sempre un estar, residir, junt a les coses. «Los mortales son; esto quiere decir: habitando aguantan espacios sobre el fundamento de su residencia junto a cosas y lugares»⁷.

Plantejar un habitar la caserna podria ser construir-la, cuidar-la, recolzar-s'hi, jugar-hi, passar-hi, mantenir-s'hi quieta, entrar-hi en silenci.

Plantejar-ho podria ser també un habitar-la en pensament. Tanmateix, vistes les intromissions que s'hi han anat practicant, les expectatives es tornen un pla quotidià que resulta ser el just i l'adequat. Aquest treball presenta una temptativa entorn aquest concepte que descriu tant bé Heidegger. Però, malgrat ser assaig, aquest lloc del barri ha recuperat la seva mirada, la seva presència, el seu protagonisme i permet seguir creient que tots aquests gestos algun dia, amb el temps, fessin activar-nos com a comunitat per a recuperar, utòpicament, això que podria ser nostre.

⁸ Llorens, M. *Cases cambres murs*. Col·lecció Carmina 47. Ed. Témenos. Barcelona, 2016.

Per concloure aquest bloc reflexiu, s'exposa un breu text de Montserrat Llorens⁸, una escriptora local, qui crea un inventari de cases on s'hi ha residit durant més o menys temps, amb més o menys intensitat, i deixades amb més o menys pena. Aquesta, la *Casa-boira*, podria ben exemplificar el tipus d'experiència viscuda durant aquest procés de treball quant a habitar l'antiga caserna de la Guàrdia Civil.

«Diríeu que no hi és, però la trobeu, de cop sobte, a qualsevol cantonada imprecisa d'aquell poble que, a l'hivern, sembla impossible. Hi entreu, temorencs i indecisos, empesos per una curiositat estranya que no sabeu d'on us ve. I tot us sembla esborradís, encara que, en tocar els mobles i els objectes, els sabeu més reals que qualsevol dels que heu tocat fins ara. Hi ha un sol passadís, però com que no distingi prou bé els contorns, diríeu que cada vegada passeu per un de diferent; i l'escala per on pugeu al pis de dalt, no us sembla la mateixa quan la baixeu. [...] Malgrat tot, de seguida compreneu que s'h i està bé allà, a recer de qualsevol mirada».

Context, situació, estratègia

Un cop narrades les intromissions que s'han realitzat a l'antiga caserna i les reflexions que les precedien, l'objectiu és ara fer algunes passes enrere i agafar perspectiva per veure quin és el marc teòric artístic que acull aquest treball. Com ja s'ha descrit al principi d'aquesta memòria, els orígens evidencien com els propis interessos adopten un gir relacionat més que mai amb el món tal i com es mou; unes pràctiques que reivindiquen la posada en valor de la realitat en brut, del «context» precisament.

⁹ Ardenne, P. *Un arte contextual*. Ad Literam. CENDEAC. Murcia, 2006.

És inevitable posar el punt de mira en l'Art contextual, i no es podria fer sense esmentar Paul Ardenne, crític d'art que ha revisat l'art de les darreres dècades i la seva relació amb l'espai. «El arte en contexto real se define como un arte de la acción, de la presencia y de la afirmación inmediata que se une a una realidad completa, a la que el artista se 'anuda' a su medida y a su antojo»⁹. El primer atribut és, doncs, la ineludible relació amb la realitat. L'autor parla d'una co-presència, que es dona gràcies a una lògica d'implicació, l'obra d'art directament connectada a un subjecte que pertany a la història immediata.

L'art contextual s'apodera de la realitat d'una manera circumstancial. L'univers de la persona productora és proper i fins i tot familiar, la seva acció s'hi revela afirmativa i amb voluntat: ocupar un terreny sense l'aval de ningú; però també experimental: apoderar-se d'un tros de realitat és descobrir-la, adaptar-s'hi. Així, la relació de l'artista amb el context immediat pot ser, a propòsit, problemàtica. És freqüent que les dinàmiques de connexió de l'artista que opera en un context real siguin de l'ordre de la reivindicació, resultant en algunes ocasions una posició menys estètica que política.

Segons Ardenne, aquestes són relacions nascudes en la modernitat tardana sota la categorització d'Art micropolític, unes experiències anti-èpiques de les quals sortiran moltes expressions que no lloen el gran artista constructor, sinó que recorren a o la productora més elemental. La seva finalitat no és trobar una posició final única i estable, sinó valorar la condició transitòria de la història i fer del context present un lloc per la sociabilitat. Un o una productora d'aquest tipus podria obsessio-nar-se tranquil·lament amb fragments de la realitat política del seu país o del seu barri.

«Arte micropolítico será calificado no solo por sus objetivos más medidos, sino por la ausencia de una visión predictiva y, en consecuencia por su preferencia por las acciones de alcance inmediato. Además, el territorio de expansión de un arte “micropolítico” se encasillará de buen grado en un espacio limitado, sin pretender una ocupación global del territorio estético-político»¹⁰

¹⁰ Ardenne P. *El arte “micropolítico”, genealogia de un género*. Catàleg de l'Exposició “Micropolitiques”. Centre Nacional d'Art Contemporain Magasin. Grenoble, 5-02-2000 a 30-04-2000.

¹¹ Peran, M. *Arte público punto cero. Notas para una urgente recapitulación*. 2011. <http://www.martiperan.net/print.php?id=52> (última consulta 25-03-2017).

Aquestes pràctiques són abans suggestives que imperatives. En conjunt, treballen sota un posicionament crític, amb una voluntat d'interacció en l'àmbit social, de vinculació amb l'especificitat del lloc i amb un compromís amb la realitat imminent. Són gestos subtils que intenten fer funcionar l'ordre dominant sota un altre registre, accions “micro” que poden convertir-se en mecanismes eficaços per ocupar i experimentar el lloc d'una manera diferent a la previsible.

Tanmateix, aquest tipus de projectes no han d'actuar buscant afavorir el consens pacificador; sinó tot el contrari, profunditzar en vies que permetin el rescat del que és genuïnament l'entorn social, un espai per discernir. Martí Peran, assajant sobre l'art públic, assenyala que la funció d'aquestes pràctiques «siempre estará mucho más cerca de la localización o provocación de conflictos, que no de una apuesta por su resolución. [...] Hablar de un arte público amable presupone aceptar de antemano su neutralización y su posible eficacia»¹¹.

Aquesta necessitat permet crear propostes artístiques per definir nous marcs relacionals entre l'individu i el seu entorn, entre la memòria històrica i l'experiència política de la comunitat. La pràctica artística ja no representa històries sinó que crea situacions i dispositius en els que pugui fer-se la història. Arribat aquest punt, apareix una noció clau, la de «situació», i no pot sinó explicar-se amb el naixement de la Internacional Situacionista l'any 1957.

El seu programa aposta per la creació de situacions, definides com «a moments de la vida concretament i deliberadament construïts mitjançant l'organització col·lectiva d'un ambient unitari i d'un joc d'esdeveniments»¹². És a dir, tant la realitat com els esdeveniments són fruit d'una construcció prèvia minuciosament preparada per poders fàctics. Les situacions són creades mitjançant l'«urbanisme unitari», la teoria que defensa l'ús conjunt de les arts i les tècniques confluint en la construcció integral d'un ambient amb un lligam dinàmic amb experiències de comportament.

Amb la voluntat de mantenir la idea de fondre art i vida quotidiana per experimentar el real, els situacionistes també forgen el concepte de «psicogeografia», que els permet entendre els efectes i les formes de l'ambient geogràfic en les emocions i el comportament de les persones. La creació de situacions, aquest «fer passar alguna cosa», és motor d'experiències, de moments de vida viscuda. En aquest treball, la recerca d'aquests moments podrien associar-se en el sorprendre el vianant i convidar-lo a rumiar sobre allò que de manera habitual el rodeja, creant moments lúdics, poètics i/o reflexius; així com demostrar que les pràctiques artístiques poden estar entre nosaltres i formar part de la nostra experiència quotidiana.

En conseqüència, l'obra artística ja no és entesa com un objecte mort que s'ofereix al públic. La producció és més aviat un gest que posa en marxa un mecanisme simbòlic, els carburants del qual seran el moment i el lloc. Sobre aquest darrer, Peran matisa que no hi ha més espai que aquell que s'experimenta subjectivament, «De este modo, el espacio ya no es el lugar natural de las cosas, sino aquello que se constituye a partir de los modos de verlas y experimentarlas»¹³. Es tracta de l'experiència del lloc, entenent que tota experiència té alguna cosa de provocació. Com s'ha apuntat inicialment, aquesta provocació pot ser un detonant pertorbador de l'ordre establert, l'ordre de les coses que el discurs hegemònic dicta no remoure; sigui per tradició, mandra o estratègia.

Altrament, sense deixar la corrent situacionista, cal apuntar un altre concepte, el *detournement*: la possibilitat de prendre un objecte creat pel capitalisme i/o pel sistema polític dominant i distorsionar el seu ús original per produir un efecte crític. Presenta dos aspectes fonamentals; per una banda, la pèrdua d'importància del sentit original de cada

¹² Internacional Situacionista; Vol. I *La realización del arte*. Col·lecció Literatura Gris. Traficantes de sueños. Madrid, 2001.

¹³ Peran, M. *Espacios (practicados, ficticios e institucionales)*. Museo Coleção Berardo. Lisboa 08-10-2008. <http://www.martiperan.net/print.php?id=34&srchrst=1> (última consulta 25-03-2017).

element singular i autònom, i per l'altra, l'organització d'un conjunt de significacions diferent, que proporciona a cada element un nou abast.

Mario Perniola, filòsof italià estudiós de la Internacional Situacionista, distingeix el *detournement* amb d'altres pràctiques freqüents en l'avantguarda artística com el *collage* o el *ready made*. «La diferencia entre los desvíos artísticos y los situacionistas consiste en el hecho de que mientras el punto de llegada de los primeros es una obra que tiene un valor autónomo todavía artístico, el de los segundos [...] se revela inmediatamente, sobre todo por el carácter de comunicación inmediata que lo impregna»¹⁴. Sigui com sigui, aquest és un valor de recomposició i recombinació que obre possibilitats de resignificar, en aquest cas, la caserna, amb tots els efectes polítics i poètics que això comporta.

Quant als *tempos*, Ardenne recupera la importància dels processos, on l'acció artística importa, al menys, tant com el resultat obtingut. «Apropiarse de la realidad, viene a ser entonces activar en ella un “proceso”, sea cual sea, y entrar en una temporalidad específica del mundo concreto confrontándose a su ritmo»¹⁵. En l'art contextual les actuacions artístiques s'inscriuen en la temporalitat pròpia de cada espai, per tant, s'inscriuen força lluny d'allò permanent. Amb això apareix una dualitat que, Martí Peran, esbossa com una qüestió que «pasa por celebrar esta suerte de triunfo del tiempo –el lugar del acontecimiento real, vivido y directo– frente al espacio –el lugar donde se dibujaron y predeterminaron los comportamientos»¹⁶.

En qualsevol cas, l'art contextual no programat promou l'aprovació o l'ira dels poders públics, que deixen fer o prohibeixen segons la relació de forces del moment, o bé se l'apropien com una eina de mercat en les indústries estètiques-culturals. No hi ha altre plantejament quan, per definició, l'espai públic (en la seva definició més estesa) és un espai disputat entre les energies de diversos poders. És un espai sempre en via de ser perdut o confiscat, fet que fa inútil l'intent de parar o controlar d'una vegada per totes. D'aquí rau la importància del caràcter efímer de l'art contextual en contraposició amb la monumentalització, la perpetuació de la presència, la insistència en allò perenne.

Finalment, situades les pràctiques que s'han dut a terme en aquest projecte en un marc teòric i artístic global, queda descriure quins han estat els requisits de maniobra més concrets d'aquesta proposta.

¹⁴ Perniola, M. *Los situacionistas. Historia crítica de al última Vanguardia del siglo XX*. Ediciones Acuarela & A. Machado Libros. Madrid, 2007.

¹⁵ Ardenne, P. *Un arte contextual*. Ad Literam. CENDEAC. Murcia, 2006.

¹⁶ Peran, M. *Arte público punto cero. Notas para una urgente recapitulación*. 2011. <http://www.martiperan.net/print.php?id=52> (última consulta 25-03-2017).

En una entrevista a la revista Exit-Express¹⁷, l'artista Rogelio López Cuenca comentava la necessitat de «cambiar los modos de decir en vez de cambiar el mundo». Sovint, aquesta necessitat pot justificar tàctiques com ara l'ús de l'absurd per parlar d'un tema realment seriós. Un absurd carregat d'humor, d'ironia i potser fins i tot d'algunes dosis «de mala llet»; es tracta de tàctiques «de guerrilla» que renunciïn a tota centralitat i a tot encapsulament. Cal, també, entendre-les com una relació davant el món, una des-reglamentació del món per recuperar-nos com a comunitat, per recuperar altres llenguatges de dir i de fer.

L'estratègia de pes en aquest treball es condiciona per un dir «igual» i al mateix temps «d'una altra manera». Participar del diàleg social com tota ciutadana a la que incumbeix la vida pública en un medi democràtic, però utilitzant alhora mitjans artístics capaços de promoure una atenció més aguda. «Vamos a hacer algo que no se perciba como arte, en el sentido de que su interpretación sea mucho más abierta, para evitar esa tentación de clasificarlo de antemano» defineix López Cuenca¹⁸. Aquesta mateixa precaució que ha de tenir una pràctica sota el paraigües artístic per a no quedar desactivada ja l'avisa Peran: «Parece legítima la sospecha de que aquello que puede acontecer en un espacio se convierte rápidamente en una situación de performatividad artística, susceptible de ser tratada como tal y, en consecuencia, sin ninguna gran carga crítica»¹⁹.

La premissa és doncs, operar des d'unes pràctiques mudes, que s'apropien de la ciutat en secret; que es fonen en la matèria urbana, més que no pas que s'enfronten a aquesta de manera oberta. Perejaume assenyalava «La discreció és una qualitat lligada a la idea de deixar que sigui el món que tresoregi i no pas nosaltres»²⁰. Hi ha, però, un punt encara una mica més enllà de la discreció, el camuflatge. Aquesta és una idea que es defensa com un recurs fonamental per aspirar a la festivitat política d'un treball artístic. Un intrusisme que pugui ser pres com a real; prudent, amb tacte i mesura, però que no deixa de ser una intromissió.

Una frase coneguda del cineasta Jonas Mekas apunta: «Mirar donde parece que no pasa nada»²¹. Potser és qüestió d'ampliar-la, de seguir simulant que no passa res, allà on se suposa que no passa mai res. I, malgrat semblar una paradoxa, és un intrusisme que amb el temps es fa evident, per tant, dóna pas a una visibilització molt franca: senyala un punt en el mapa del barri, doncs també senyala un punt a la vida de les veïnes.

¹⁷ Entrevista de Rosa Olivares a Rogelio López Cuenca. *Hoy ser protagonista es mirar hacia el pasado*. Revista Exit-Express, núm. 35. Abril 2008.

¹⁸ Entrevista de Rosa Olivares a Rogelio López Cuenca. *Hoy ser protagonista es mirar hacia el pasado*. Revista Exit-Express, núm. 35. Abril 2008.

¹⁹ Peran, M. *Lugares para todo. Interferencias. Context local>espais reals*. Barcelona: visions de futur. 2000.

²⁰ Perejaume. *Paraules locals*. Col·lecció Quarteres. Tushita Edicions. Valls, 2015.

²¹ IDENSITAT, LAFUNDICIÓ, SINAPSIS, TRANSDUCTORES. Exposició *Cohabitar entre, Fase 2: teixir ciutat*. Centre d'Art Contemporani Fabra i Coats. Barcelona, 2016-17.

Tancament

Aquest és el punt del darrere però no l'últim. La proposta que s'ha presentat és el recull que ha permès el temps acadèmic que l'emmarcava, el Treball de Final de Grau. No obstant, la pràctica artística d'aquests darrers mesos s'ha anat dibuixant com un procés que, fins que hi hagi caserna dempeus es donarà. Al capdavant, de tota la història viscuda de la caserna des del dia que es va dibuixar en els plànols, edificar, inaugurar, habitar de mil maneres, jutjar, tapiar, repintar, netejar, trepitjar...; aquest n'és només un capítol.

Carrer Cavalleria, 108 Manlleu partia d'utilitzar una localització amb la intenció de potenciar espais de presència, i no pas d'incredulitat, dins el propi context. Planteja la presència a través de l'acció simbòlica, entesa també com a acció directa. Amb aquesta primera voluntat de visibilitzar l'antiga caserna de la Guàrdia Civil altre cop dins el barri, podrien aflorar moltes utopies.

Malgrat això, aquest treball no ha tingut en cap moment l'objectiu d'abastar res que no fos deixar petites pistes per a moments fugaços que ens recordin que sí, que s'hi podria fer alguna cosa. D'aquesta manera el projecte ens ha recordat que podem entendre la pràctica estètica com la que reconeix en la inutilitat de l'art la llavor que obre nous espais de pensament, noves mirades, noves respostes.

27 de maig. En obrir el xat veig un missatge d'en Nil que deia «Ens han birlat la bústia». Quan he arribat a casa he comprovat que tampoc hi havia la bandera i hem entès que havia estat la brigada de Manlleu. Es torna a fer evident que a l'Ajuntament es preocupen just del que els toca: tenir el mur net, que és l'únic que tenen en propietat. Pel que fa tot el que passi a dins, resulta que no els incumbeix. A saber si ells mateixos han avisat la Guàrdia Civil o ja passen del tema.

El parell de forats de les finestres tapiades per on entrem estan intactes. També han esclatat els rosers i en passar pel costat fa una olor que hipnotitza.

Potser, el que finalment evoca aquest treball és una rèplica senzilla i honesta, des de la ironia i la poètica, a la institució que tutela la caserna. Una resposta que s'engega a nivell personal però que s'entesta a ser compartida amb les veïnes. Martí Peran, qui ha investigat en diversos treballs artístics que situen el valor d'un lloc, concreta: «Las prácticas artísticas, por anómalas y heterodoxas que puedan ser y a pesar de su sincera implicación con un lugar y un contexto real dado, no son el mo-

(Figura anterior)
Fotografia digital
Antiga caserna de la
Guàrdia Civil, Manlleu
Primavera 2017

tor de las transformaciones que operan en ese lugar, sinó un elemento más, una interferencia una mediación entre algunos de los componentes de ese lugar, una muestra de que cualquier lugar es siempre un lugar de nadie y para todo»²¹. 6 de juny. He rebut una trucada de la mama aquest migdia.

Ingènues de nosaltres que crèiem conèixer el lloc. Hem voltat tots els racons de la caserna, hem obert les portes, hem tret el cap per les fines-tres, hem palpat les parets i ara potser la desconexim una mica menys. Recórrer el lloc corporalment no és conèixer el lloc en termes absoluts. O potser, fins i tot, és que ara en sabem menys del que sabíem abans de començar: se'ns han despertat més dubtes, inquietuds i misteris entorn aquest immoble i les persones que hi han passat.

No sabem si mai coneixerem el lloc per primera vegada o si cada vegada serà com la primera «però diferent». Tanmateix se'ns han demostrat com a certes tres hipòtesis d'algunes que es despertaven a l'inici. La primera, que les millors investigacions comencen des de casa. La casa, no pas com a construcció, sinó entenent-la com al lloc on «sentim» els peus. La segona, que l'antiga caserna de la Guàrdia Civil ofereix una seguretat i una calidesa que mai hauríem imaginat. En aquests moments, la nostra mirada ha passat d'analitzar un edifici d'enderroc a un edifici en potència. Fet que aclama la necessitat de perdre els prejudicis davant la vivència dels llocs. La darrera certesa és que les aventures cal compartir-les. Les exploracions creixen i es transformen com més les comparteixes, sigui per activa o per passiva, en un context pròxim o vuitanta quilòmetres lluny (Manlleu - Barcelona). Ara bé, desplaçar experiències, moure emocions d'un cos a un altre no és gens senzill.

Aquest treball també ha comportat reflexionar entorn aquest compartir una experiència viscuda. En un marc de creació artística, es marquen, gairebé sempre, dos moments bàsics en una acció: la situació donada i el que aquesta implica, més enllà de quan, on i amb qui passa. El primer moment pot implicar atzar, aventura i una desviació del transcurs rutinari de les coses, així que també pot donar vincles amb diverses persones fent que l'experiència es ramifiqui i creixi. En segon lloc, en queda un registre que pot ser més o menys anecdòtic: records, imatges, vídeos, textos. Una documentació que es pot convertir en material de treball que permeti fer arribar un tros «del que ha passat» a d'altres persones que no ho van viure en el moment. S'obre aquí una altra forma de generar experiència, que no vindrà de la frescor del fer en direc-

Deia que ha vist aparcar davant de la caserna dos cotxes de la policia local. S'ha col·locat un guàrdia a cada tanca –la principal i la del darrera– comunicant-se amb el *walkie talkie*. Creu que d'altres han entrat a fer una ullada. No sé si esperaven que sortís algú. No sé si entraran pel forat de la finestra tapiada. Estaria molt bé. La mare no ha pogut quedar-se fent voyeurisme perquè tenia una reunió a l'institut, però m'ha enviat una foto per *whatsapp* per compensar.

²¹ Peran, M. *Lugares para todo. Interferències. Context local>espais reals*. Barcelona: visions de futur. 2000.

te, però que pot promoure, i no amb menys força, un altra experiència emocional o intel·lectual.

De ben segur que, *Carrer Cavalleria, 108 Manlleu* pesa més en la seva intervenció, ja que el lligam emocional en aquest punt geogràfic el tenim les persones del barri que el creuem dia si dia també. Tanmateix, compartir aquest procés a vessar d'anècdotes amb el nostre entorn s'ha convertit en un sabotatge a la nostra contemporaneïtat immediata i individualista; amb la intenció d'eixamplar mirades i escurçar distàncies.

FONTS DOCUMENTALS I BIBLIOGRAFIA

ARDENNE, PAUL. *El arte micropolítico, genealogia de un genero*. Catàleg de l'Exposició "Micropolitiques". Centre Nacional d'Art Contemporain Magasin. Grenoble, 05-02-2000 a 30-04-2000.

ARDENNE, PAUL. *Un arte contextual*. Ad Literam. CENDEAC. Murcia, 2006.

BONET, PILAR. *Interferències. Context local>espais reals; Barcelona: visions de futur*. 2002.

DELGADO, MANUEL. *Artivismo y pospolítica. sobre la estetización de las luchas sociales en contextos urbanos*. Quaderns-e. Institut Català d'Antropologia. Grup de Recerca sobre Exclusió i control Socials (GRECS). Universitat de Barcelona. Barcelona, 2013.

Dossier de obra reciente. Mireia Sallarès. *Literatura de rellano*. Barcelona, 2013.

<http://www.mireiasallares.com/Mireia%20Sallares%20Dossier%20ES.pdf> (última consulta 16-04-2017).

Entrevista de Rosa Olivares a Rogelio López Cuenca. *Hoy ser protagonista es mirar hacia el pasado*. Revista Exit-Express. núm. 35. Abril 2008.

ESQUIROL, JOSEP MARIA. *La resistència íntima: assaig d'una filosofia de la proximitat*. Quaderns Crema. Barcelona, 2015.

FIGUERAS FERRER, EVA i ROSADO RODRIGO, PILAR. *Street poetry: propuestas artísticas post-situacionistas*. Ed. BR: AC Barcelona, Research, Art, Creativity.

HEIDEGGER, MARTIN. *Construir, Habitar, Pensar*. Darmstadt, 1951.

IDENSITAT, LAFUNDICIÓ, SINAPSIS, TRANSDUCTORES. *Exposició Co-habitar entre, Fase 2: teixir ciutat*. Centre d'Art Contemporani Fabra i Coats. Barcelona, 2016-17.

Internacional Situacionista. *Vol. I La realització del arte*. Col·lecció Literatura Gris. Traficantes de sueños. Madrid, 2001.

LLORENS, MONTSERRAT. *Cases cambres murs*; Col·lecció Carmina 47. Ed. Témenos. Barcelona, 2016.

Metrópolis. Rogelio López Cuenca. TVE. 02-10-2016. Directora Pallier María.
<http://www.rtve.es/alacarta/videos/metropolis/metropolis-rogelio-lopez-cuenca/3783898/> (última consulta 25-03-2017).

PERAN, MARTÍ. *Arte público punto cero*. Notas para una urgente recapitulación. 2011.
<http://www.martiperan.net/print.php?id=52> (última consulta 25-03-2017).

PERAN, MARTÍ. *Espacios (practicados, ficticios e institucionales)*. Museo Coleção Berardo. Lisboa, 2008. <http://www.martiperan.net/print.php?id=34&srchrst=1> (última consulta 25-03-2017).

PERAN, MARTÍ. *Lugares para todo. Interferències. Context local>espais reals*. Barcelona: visions de futur. 2000.

PERAN, MARTÍ. *Tractat sobre les formes de recular i trobar el lloc*. Fundació La Caixa. 2011.
<http://www.martiperan.net/print.php?id=51&srchrst=1> (última consulta 25-03-2017).

PEREJAUME. *Paraules locals*. Col·lecció Quarteres. Tushita Edicions. Valls, 2015.

PERNIOLA, MARIO. *Los situacionistas. Historia crítica de al última Vanguardia del siglo XX*. Ediciones Acuarela & A. Machado Libros. Madrid, 2007.

Documentació de l'antiga caserna de la Guàrdia Civil

ARIMANY I JUVENTENY, JOAN. *Devoció, festa i veïnat. Capelletes de carrer i capelletes de visita domiciliària a Manlleu*. Museu Industrial del Ter – Euma Editorial. Vic, 2009.

DIARIMÉS la marxa. 9 octubre 2007. *ERC torna a reclamar el reton gratuït de la Caserna a l'Ajuntament de Manlleu*.

Manlleu 1975. 07(46.71 MAN) MAN. Arxiu Biblioteca Municipal de Manlleu.

Ordenança de civisme i convivència ciutadana. Ordenances i Reglaments generals. Ajuntament de Manlleu, 2012.

https://tramits.manlleu.cat/siac/Publicacion_ver_doc.aspx?cod-doc=ASGWIOHG&id=2517 (última consulta: 02-04-017).

Revista El Ter 31: 01/10/98. Portada, editorial i pàg. 8-12. Arxiu Biblioteca Municipal de Manlleu.

Revista El Ter 43: 01/10/99. Pàg. 10. *La Guàrdia Civil manté en funcionament la caserna del carrer de la Cavalleria*. Arxiu Biblioteca Municipal de Manlleu.

Revista El Ter 56: 01/11/2000. Pàg. 12. *ERC vol que els terrenys de la caserna de la Guàrdia Civil tornin a propietat municipal*. Arxiu Biblioteca Municipal de Manlleu.

Revista El Ter 75: 01/06/2002. Pàg. 29 *Manlleu treballa per recuperar la caserna de la Guàrdia Civil*. Arxiu Biblioteca Municipal de Manlleu.

Revista El Ter 89: 01/08/2003. Pàg. 14. *L'Ajuntament tapia les entrades de l'antiga caserna de la Guàrdia Civil per evitar aldarulls al seu interior*. Arxiu Biblioteca Municipal de Manlleu.

Revista El Ter 96: 01/03/2004. Pàg. 13. *L'Ajuntament presenta un contingut a la Guàrdia Civil per la caserna*. Arxiu Biblioteca Municipal de Manlleu.

SETMANA. 11 octubre 2007. *ERC demana el retorn de la caserna a l'Ajuntament*. Arxiu Biblioteca Municipal de Manlleu.

SETMANA. 26 març 2009. *Manlleu interposarà un contenciós contra l'Estat*. Arxiu Biblioteca Municipal de Manlleu.

AGRAÏMENTS

Indiscutiblement, a en Nil. A en Pep, cap de logística; i a la Rosa, cap de la rereguarda.

A la colla de les Pedres, per compartir-nos; i a l'Eugènia per l'entusiasme.

A totes aquelles que se sentin al·ludides quan dic «còmplice».

Fa vint-i-tres anys que miro la caserna des de la finestra de casa.

En fa tres o quatre que ho faig detingudament.

En fa un que ho faig com a *voyeur*, des de l'ampit.

En fa mig que he deixat la finestra

i he saltat la tanca.